

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Bartholomaei Latomi Adversus Martinvm Bvcerum, de
controuersijs quibusdam ad religionem pertinentibus,
altera plenaq[ue] Defensio**

Latomus, Bartholomaeus

Coloniæ

VD16 ZV 16550

De Coelibatv Sacerdotvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36746

DE COELIBA TV SACERDOTVM.

Equitur tertium caput, de Coelibatu sacerdotū, qui locus cum probabiliter disputatus sit in epistola mea, nō puto repetenda esse ea, quæ illic dicta sunt, sed explananda potius, quæque abs te negantur, alijs etiam argumentis confirmanda. Tu multis hic paginis luctaris cōtra me, & oīa vndiq; colligens damnas legem coelibatus et votum cōtinentiæ, quorū vi atq; tyrannide coniugia adempta sint cōtra naturam sacerdotibus ac monachis, multaq; inde flagitia atq; dedecora in ecclesiā inuecta esse cōtendis. Ego Buccere, cū scriberem ad te, et ad hunc locū venissem, in animo habebā rem paucis attingere, sicut in priori quæstiōe feceram, nec prolixus esse eo in loco, quem non tam ad causam religionis, quam ad statum vitamq; clericorū pertinere arbitrabar. Sed cum ingressus essem, ita multa offerebant se, vt quauis festinarem, non tamen tribuere aliquid quæstioni tam notæ, stiloq; currenti non indulgere non possem. Sed hoc ipsum, vt video, displicuit tibi. Itaq; impotentius succen-

N cen-

DE COELIBATV

censes mihi, atque in his potissimum locis, ubi te premi sentis, imperitum me harum quaestionum, ineptum, malum dialecticum, nouum theologum, rhetoricoteron etiam atque sophistam appellans. Atque utinam falso haec omnia, modo id benigne atque ciuiler fieret. Sed mihi consultum fore arbitror, negligere, quantum possim, maledicta tua, & causam agere potius, quam conuictis te cum certare, in quibus quid veri sit, quanta moderatio denique & grauitas tua appareat, ex his, quae haecenus a me responsa sunt, quaeque suo loco praetermitti non poterunt, satis intellectum iri cōfido. Nunc illud abs te peto, ne me in hac disputatione existimes patrocinari velle flagitijs aut turpitudini ullius generis hominum, quibus ego non minus quam tu, aut quisquam alius, semper infensus fui: neue putes me vitia ecclesiasticorum magis quam instituta nomenque ecclesiasticum velle defendere.

Propos- Tota disputatione tua circa legem coelibatus, do-
tio. num continentiae, votum castitatis, & locos non-
Buce. nullos scripturae versatur. Legem coelibatus im-
pag. 55. possibilem, & tam naturae quam voluntati diuinae
& 56. contrariam esse contendis. Donum continentiae
non omnibus, ac ne ijs quidem, qui id a deo petant,
dari. Votum castitatis in his, qui continere non possunt,
fieri, deo ingratum esse. Scripturas ex Paulo a me
cita-

citatas, nō pro me, sed contra me, ac p tua etiā sen-
 tentia facere. Multa interim de periculo coelibatus,
 de libidine & nequitia clericorum, de dignitate
 matrimonij disputas, quæ omniatamen, quātum
 ad nostram quæstionem pertinet, in hoc vno con-
 sistunt, an præstari possit continentia, quæ ex vo-
 to vel instituto ecclesiastico exigitur. Nam si præ-
 stari non potest, videris recte sententiam tuam de-
 fendere: sin autem præstari posse, non solum ex
 emplis infinitis, sed etiam authoritate diuina atq;
 humana probari potest, corruet vno impetu om-
 nia, quæ tu tam multis in contrariam partem col-
 legisti. Si enim is, qui sacris initiari ac legibus cano-
 nicis adstringi voluit, aut qui sponte sua vouit ca-
 stitatem, fretus dei auxilio ita viuere potest, vt
 præstet id, quod promisit ecclesiæ, aut quod per
 votum deo nuncupauit, quis non videt iam, ne-
 q; legem impossibilem, neq; votum impium con-
 traq; voluntatem diuinam esse: id quod tu proba-
 re conaris: sed coelibatū recte pieq; introductum
 esse, eundemq; sine causa oppugnari abs te, fores-
 q; ad nequitiam multis, quod res ipsa, testatur, hac
 oppugnatione tua aperiri. Hoc igitur si probari
 poterit a me, præstari posse continentiam ab ijs,
 quos tu non posse præstare omnes, ac ne debere q-
 dem contendis, victa erit causa tua, & mea superi-

N ij or:

DE COELIBATV

or: sin autē hoc ipsum probari non poterit, tum ego cedam tibi libenter, & me errasse fatebor, non mea quidem, sed eorum culpa, qui multis sanctimoniae exemplis coelibatum coluerunt tanto tempore in ecclesia, eundemq; alijs colendum pene orbis terrarum approbatione tradiderunt. In quo tamen illud a me dictum esse volo, cum loquor de lege coelibatus, possit seruari, nec ne, & an ordinationi dei contraria sit, non hoc etiam statuere me, vtrum expediat ecclesiae, praesertim hoc tempore, quo ita refrixit prisca religio, vt a veterum pietate ac disciplina prorsus recessisse videatur. Maneat hoc igitur in controuersia, in quo erit status praecipuus orationis meae, non, quid hodie statuendum sit, quidue expediat ecclesiae hoc tempore, sed possit ne praestari illa, quam lex & votum requirunt, continentia.

Equidem scio difficile, nec cuiusuis hominis opus esse, id quod veritas ipsa testatur, cum dicit, Sed non omnes capiunt verbum hoc. Et mox, Sunt eunuchi natura, sunt qui fiunt opera hominum, sunt qui se castrauerunt propter regnum caelorum. Cui rursus additur, Qui potest capere, capiat. quasi non omnes tantae virtutis sint capaces. Non est igitur dubium, quin sit difficile, & vt ita dicam, plane heroicum quiddam, vincere naturam,

SACERDOTVM.

ram,refrenare libidinem,& quodammodo in carne extra carnem viuere. Sed vt impossibile mihi fortasse, aut etiam tibi sit, quibus non negata quidem fuit hæc felicitas, si persequi eandem, quam molestiam fugere,maluissimus,tamen melius sentire de alijs, illorumq; conatus, non tam ex humana imbecillitate, quam ex diuino præsidio aestimare debemus. Multi præstiterunt castitatem in sacerdotio, multi ex voto continenter vixerunt, id quod negari non potest. Quomodo igitur vocas legem impossibilem, quæ seruari aut cur votum impium, quod cum laudatum sit a domino, reddi potest. Sed video te hoc non simpliciter asserere, sed ex causa, vt si quis careat dono continentie, eum continere non posse. quemadmodum dictum est in euangelio, impossibile esse, vt non veniant scandala. nimirum propter peruersam hominum voluntatem, qua existente non possint non fieri scandala. Itaque τὸ ἀδύνατον hic non simpliciter accipis, sed si quis donum dei non habeat, nec sit vocatus ad coelibatum. Sit igitur hoc etiam in causa, quod te sentire video, legem non simpliciter esse impossibilem, sed ex hac causa, vt si quis donum celeste non habeat, nec (vt tu sæpe loqueris) ad coelibatum sit vocatus, hunc scilicet continere non posse, imo ne debere quidem, nec pugnandum huic contra natu

N iij ram,

Lex im-
possibilis in
his, qui
donum
non habent.

ram, sed vxorem potius ducendam esse.

Hæc cum ita sint, videamus qui sint illi, & sine
ne omnes, qui se dedunt ministerio ecclesiæ, aut
qui sponte sua vouent castitatem, vocati ad coeli-
batum, an non. Nam si vocati sunt, certum est eos
donum, si nondum habent, vel si perfecte non ha-
bent, & petant a domino, impetrare posse. alioqui
fallax esset deus, qui vocationem suam securos
destitueret. Sin autem donum non habent, nec
sunt impetraturi, quanuis constanter petant, nec
vocatos fuisse credendum est, alioqui frustra es-
sent vocati, quibus necessaria præsidia defutura
essent. Quisquis igitur vocatus est, doni securus
esse debet, ita vt vel tunc accipiat, cum vocatur,
vel certe a domino si petat, impetrare possit.
Quomodo igitur probari potest, non ad coniu-
gium, sed ad coelibatum vocatos esse eos, qui se
dedunt sacris ordinibus, vel etiam sponte sua ca-
stitatem vouent? Illud primum constituo, mini-
sterium ecclesiæ sanctum & expetendum esse o-
mnibus, qui se cum bona conscientia sentiunt ido-
neos esse, vt seruiant euangelio, vel etiam quos
tales ecclesia ipsa iudicat. Quæ sententia ita vera
est Buccere, vt tu eam minime negare possis.
Scriptum est enim, Qui episcopatum desiderat,
bonum opus desiderat. &, Scienti bonum facere,
&

Qui vo-
cati sunt
ad con-
tinenti-
am, do-
nū, si vo-
lunt, nō
habere
non pos-
sunt.

SACERDOTVM.

& non facienti, peccatum est illi. Deinde illud addo, magnæ sanctitatis esse coelibatum, & singularis præmij apud deum, vt testatur Esaias de eunuchis, & CHRISTVS in euangelio de eisdem, qui se castrauerunt propter regnum cælorum. & Paulus in epistola ad Corinthios, vbi magno studio virginibus & viduis continentiam commendat. His adiungo tertium de auctoritate ecclesiæ, quæ ipsa sibi de vita & moribus clericorum leges statuere & condere disciplinam, quatenus expedire videtur, potest ac debet. Exemplum extat apud Paulum ad Timotheũ, cui committit ordinationem ecclesiæ, & qualem quencq; in disciplina esse conueniat, præcipit. His igitur constitutis, quæro ex te, an quisq; totis octingentis annis sacris ordinibus se dederit, qui non sciuerit ex decretis ecclesiasticis vitam coelibem sibi agendam esse, eandemq; conditionem vno cū sacramento ministerij volens ac lubens susceperit? Quod si ita est, qd negari non potest, amplius quæro, cum sanctũ & expetendum sit sacerdotium, & coelibatus a dño ipso nobis commẽdatus, quis cogitationem hanc primum miserit in animos eorũ, qui illos elegerũt ministros ecclesiæ? vel potius q se ipsos ad electionem, hoc est, ad vitã clericalem vel etiã monasticam, sponte sua obtulerunt? An vero ignoras id, quod multis

DE COELIBATV

multis annis didicisti ex sacris literis, nihil boni
ne cogitari quidem posse a nobis, nedum experi,
sine instinctu coelesti ac dei munere? Scriptum est
enim, Omne datum optimum, & omne donum per
fectum desursum est, descendens a patre luminū.
Et non potest homo accipere quicquam, nisi ei da
tum fuerit de coelo. Et Paulus, Non quia idonei si
mus, inquit, cogitare aliquid a nobis, tanquam a no
bismetipsis, sed sufficientia nostra ex deo est. Quae
loca scripturae expresse docent, nullam esse in bo
nis rebus expetendis nostram voluntatem, sed ne
moueri quidem nos proprijs viribus ad vllam sa
lubrem cogitationem suscipiendam, cum sensus
& cogitatio humani cordis, vt alio loco dicit scri
ptura, in malum prona sint ab adolescentia, sed do
num dei praecurrētemq; gratiam esse testatur Au
gustinus, quae mentem cogitationemque nostram
ad ea, quae recta piaq; sunt, vltro excitet atq; impel
lat. Donum igitur dei iam habebas Buccere, & ad
coelibatum iam tum vocatus eras, cum primum
cogitatio illa mentem tuam subiit, vt te mancipa
res ecclesiastico ordini, vt seruires ecclesiae Chri
sti, vt is esses, qui doceret populum dei, qui oraret
pro eodem in sacro ministerio, qui offerret sacri
ficium sanctum pro peccatis omnium, qui sacra
menta salutaria ecclesiae dispensaret. Quomodo igitur

Voca
tus ē ad
coelibat
ū, quis
quis se
dedit sa
cerdotio,
aut
cōtinen
tiam vo
uit.

SACERDOTVM.

tur negas eos, qui has partes elegerunt, vocatos es-
 se a domino: neque ad hæc tantum ministeria, sed
 etiam ad hoc vitæ genus vocatos: quod debetur
 sacro ministerio, quod a prophetis, ab apostolis, a
 domino ipso commendatum est, quod ornat ac. p-
 uehit functionem ministerij, si Paulo credimus, qd
 tantis iam temporibus in ecclesia tam foeliciter in
 multis sanctissimis hominibus apparuit, vt ab æra
 te apostolorum vsq; in hæc diem vita clericorum
 exemplis castimonie & sanctitatis infinitis florue-
 rit. An illa te mouet effeminatorum querela: de-
 cepti sumus, imprudentes coiecti sumus in laque-
 um, continere non possumus. Imprudentie sane
 hanc causam esse puto, vt remedijs, quantum fieri
 potest, subleuanda sit, cui ciuilia etiam iura subue-
 niunt. Sed quotusquisque est, qui hanc excusatio-
 nem vere prætereendere possit? Annali lege recipi-
 untur omnes, nec aliter fas est. quod si contra ven-
 tum fuerit, vitium disciplinæ non est, sed homi-
 num, qui recte instituta dum non seruant, & ipsi
 peccant in ecclesiam dei, & alios præcipitant. Ne-
 quitie autem atque libidini quæ digna excusatio
 prætendi potest? Cum per ætatem scires, quid age-
 res, mancipasti te ministerio ecclesiæ, & continen-
 tiam deo dicasti, quod sine dubio absq; instinctu
 spiritus sancti, & sine vocatione diuina fieri nõ po-
 O tuit.

tuit. Nunc ingruente tentatiōe diaboli mollior factus despondes animum, oblitus vocationis, nominis, atq; professionis tue, desperas de domini misericordia ac bonitate, mutataq; sententia tanq; abiectis armis desertor & transfuga factus, quid aliud agis obsecro? quam qd tua ipsius culpa atq; ignavia te ipsum perdis ac prodis? Hic nūc scio Buccere

Buce. re quid dicas, memini etiam qd scripseris in libro
pag. 66. tuo, optandum scilicet mihi ac mei similibus esse, ut nos in castitate coniugali cōtinuissemus. Quid hoc verbi est, in castitate cōiugali? quāvis em̄ apertum sit, tñ non satis intelligo. Non em̄ puto te tam impudentem esse, tamen si multa impotenter & inconsiderate scribis, ut me maritum vix toto triennio vllius dicti aut facti incōtinentis notare velis. Cur igitur hęc verba posuisti in libro tuo? An ita formare voluisti genus oratiōis tuæ? ut cum nihil haberes, quod sine calumnia in vitam meam obipceres, saltem defigeres suspitionem in animo lectoris, quasi parum continenter in matrimonio vixerim. Vide Buccere, quam minime hęc malitia deceat gravitatem tuam. Nondum triennium est, ex quo reuersus ex diuturna peregrinatione, quam studiorum causa susceperam, vxorem duxi Confluentia, eodemque in oppido confedi, quæ ciuitas ad Rhenum percelebris, notaq; omnibus,

SACERDOTVM.

bus, testis esse potest vitæ & existimationis meæ,
quomodo publice & priuatim vixerim eo in lo-
co, quomodo hodie viuam, vt qui verum scire
velit, minime necesse habeat ex libro aduersarij
mei discere, sed ex municipij honestissimi iudicio
de me ac testimonio cognoscere possit. Sin au-
tem hoc ænigmate tuo designas cursum iactatio-
nemque adolescentiæ meæ, quam primum Fri-
burgi, deinde Treuiri, postea Colonia in Gym-
nasijs egi, donec robustior factus euolauì Loua-
nium, mox in Galliam atque Italiam, vbi ampli-
us quam decem annos non in obscuro, neque in
ocio ignauitæ versatus sum, sed in publico atq; in
oculis hominum, non sine labore ac præmio, cu-
ius me nondum poenitet: si hæc, inquam, tem-
pora vitæque meæ studia atque labores perstrin-
gis, non possum tibi nunc aliter respondere, neq;
alia nunc vti defensione contra calumniam tuam,
quam me omnibus in locis prædictis ita vixisse,
vt non solum nomen existimationemq; meam a-
pud omnes integram præstiterim, sed amorem eti-
am ac beneuolentiam apud bonos doctosq; viros
promeruerim, apud studiosos autē desiderij mei
tantum, quātum hic dicere pudet, reliquerim. Ni-
hil agis igitur attentādo nomē existimationemq;
meam, nihil illi etiam nebulones, aselli putidi,eq;

O ij cœ

DE COELIBATV.

eceno aliquo Lutheranico emerſi, qui fictis nomi-
nibus verſiculos maledicos ac barbaros in grati-
am tuam, te ignorante tamen atq; improbante, ſi-
cut mihi Spiræ confirmasti, libro tuo præfigere
auſi fuerant, quibus ineptiſſimis inſulſiſſimiſq; nu-
gis conuitia in me huiusmodi ſine omni pudore
ac mentiendi verecundia iactare conabantur, vte-
tiam inimici mei, quiq; parum equi propter hanc
diſſenſionem noſtram in me erant, impudentiſſi-
ma maledicta ſordidiſſimorum tenebrionum fer-
re non poſſent. Itaq; ſublata fuit continuo macu-
la illa de libro tuo, etiam cum officinæ diſpendio,
quæ ſi exiſſet in lucem, nihil quidem leſiſſet exiſti-
mationem meam, ſed odium inſulſiſſimæ obtre-
ctationis in te potius vno defixiſſet. Sed quæro ta-
men abs te, cur verba illa ambigua ponere volue-
ris in libro tuo? An vt diſputationis huius de ex-
gendo coelibatu a miniſtris eccleſiæ verecundiam
mihi iniſceres? Primum nihil exigo a quoquam,
ſed reſpondeo tibi de his rebus, non ſponte mea,
ſed abs te prouocatus. Cui vxor ſatis vna non eſt,
per me licet tot habeat barbarorum more, quot
alere poteſt. Nam video hoc etiam tentatum eſſe
a quibuſdam, vt polygamia deſenſa nouis ſcriptu-
rarum interpretationibus induceretur in Germa-
niam. O ſcelera, & ſeculi huius peſtes. Quam cre-
ſcit

SACERDOTVM.

scit audacia, aliaq; procedit ex alia, vbi fenestrali-
centiæ semel aperta est. Deinde cur me in hac cau-
sa impediat aliena nequitia? an quia alius parum
probe sibi consuluit, ego quod sentio hac in re, qd
iudicauit antiquitas, quod legibus tanto tempore
firmum sanctumque fuit, profiteri non audebo?
Cur te voto obstrinxisti, quisquis hic mihi irasce-
ris? cur non potius duxisti vxorem tunc, cum lice-
bat, meo exemplo, quam coelibatum, cuius te nunc
fero poenitet, pftereris? Ego eodem loco eram,
quo tu, postquam me tradidi matrimonio, fidem
que vxori dedi, non licet amplius resilire ab insti-
tuto. Tu fidem deo promissam violabis? & plus
valebit apud te animi tui libido, quam voti reli-
gio, quam authoritas ecclesiæ, quam diuini numi-
nis offensio? Sed redeo, vnde digressus sum. Ni-
hil boni ac sancti ne cogitari quidem potest a no-
bis, nedum expeti, sine instinctu bonitatis diuinæ.
Quisquis igitur cogitauit vnquam, atq; in animo
constituit, omni praua cupiditate ac mentis per-
turbatione remota, se posse coelibem viuere, ean-
demq; cogitationem ac voluntatem pia rectaque
cōscientia, psecutus, addixit se ministerio ecclesiæ,
deoq; cōtinentiam suam deuouit, hunc dico iam
accepisse donum spiritus, vocatumq; esse a domi-
no ad cœlestia munera, nō agnoscenda modo, sed

O iij etiam

DE COELIBATV

Perseue-
rantia.

etiam persequenda. Non est igitur Buccere hæc
iusta excusatio, donum continentiae non habeo,
vocatus nō sum ad coelibatum, sed ad coniugium,
Iam tum vocatus eras, cum te ecclesiae & deo spon-
te tua, hoc est, diuino instinctu inductus, manci-
pares. Hæc enim erat prima vocatio tua, hæc do-
ni coelestis inchoatio, in qua perseverari, & cura-
sum perfici oportuit, non sine opera atque labore
tuo, sicut Paulus admonet. Rogamus fratres, in-
quit, ne in vacuum gratiam dei suscipiatis. Et, Vi-
dete vocationē vestram. Item, Vnusquisq; in qua
vocatione vocatus est, in ea permaneat. Et domi-
nus in euāgelio, Qui perseverauerit vsq; in finem,
hic saluus erit. Confert dominus nobis dona sua
gratis, dispensatq; ea arbitrio suo, prout cuique ad
salutem expedire ipse, q; optimus sapientissimq;
est, iudicat. Nostri autē officij est, agnoscere ea &
amplecti, omniq; cura, puidere, ne pereant, pugna-
re contra Satanam ac persequi, vt ad fructū desti-
natum exitumq; suum perducant. Nequam voca-
tur seruus, & a dño atrociter increpat, qui talentū
acceptum defoderat, quanuis nullo voto, nulla pri-
uata obligatione obstrictus esset. Tu quantam in-
crepationem, q; horribilem vocem dñi audire pu-
tas eum, qui præmio amplissimo vocatus ad ordi-
ni ecclesiastici dignitatem, nō solum professus est

nq.

SACERDOTVM.

nomen sacrosancti ministerij, sed fide etiam inter-
 posita sese sciens volensque domino obligauit. In
 ciuilibus commertijs, quæ nuncupantur verbis,
 præstari oportet, ac ni fiat, datur persecutio ad ex-
 tremam fortunarum depopulationem. Tu quæ
 deo promissa, dicata, consecrata sunt, remissius ser-
 uanda putas? Caue ne te fallat ista defensio, voca-
 tus non sum, non vult me cœlibem esse dominus,
 sed maritum. Vides enim te vocatum esse, nec vo-
 catum modo, sed etiam adstrictum, vt persequa-
 ris, munusque hoc agnoscas a domino, quod ipse
 certe augebit tibi, vocationemque suam confirma-
 bit, si te minime ignauum socordemque esse vide-
 rit. Scriptum est enim de eo, cui iam donum con-
 tigit, Qui habet, dabitur ei, & abundabit: qui au-
 tem non habet, & quod habet, auferetur ab eo.
 Tu supino tibi ac dubitanti cœleste auxilium oc-
 cursurum putas? Orari vult dominus, & preci-
 bus pulsari a nobis, vt quæ alioqui dare studet,
 precario impetremus. Vigilare, inquit, & orate, ne
 intretis in tentationem, cum tamē ipse, ne tentaren-
 tur, efficere posset. Sed tanta est vis orationis, vt
 hoc malum discutiat, fuget diabolū, domini auxili-
 um ad nos cōuertat. Quin ipse spūs dei prouehit
 orationes nostras, & gemitibus inenarrabilibus,
 vt Paulus inquit, postulat pro nobis, adiuuans in-
 firmis.

Oratio.

firmitatem nostram, quo minus dubitemus de celesti praesidio, pugnamque susceptam contra vim Satanae, contraque incendia ac furias illius, remittamus. Fidelis est deus, qui non patitur nos tentari ultra id, quod possumus, sed facit etiam cum tentatione exitum, ut sustinere possimus. Etenim qui respicit in hoc certamine, quod se vincere posse dubitat, iam victus est, indignus dei auxilio, de quo desperans proijcit arma victoriae, culpaque sua inermem sese nudatumque prodit.

Quid igitur hic tu Buccere? parcendum naturae vim nullam carni adferendam, sed ne dominum quidem implorandum esse putas? ijs praesertim, qui professi sunt, quibus incumbit, aut vincendi necessitas, aut ut fidei sacramentum, quo domino obstricti sunt, violent. Ita enim scribis in libro tuo, *Bucce.* dominum rogandum non esse pro dono continentiae ab ijs, qui quanvis professi, tamen ad coniugium potius quam ad coelibatum deputati sint. *pag. 59.* Deinde reprehendis locum epistolae meae de cruce tollenda post Christum, & de carnis mortificatione, quem citaram ad huius sententiae confirmationem. Quæris enim ex me, ubi mens mea tum fuerit, cum illa scriberem; ecquid obliuisci poterim eorum sacerdotum, quibus cum sim conuersatus hactenus, & quibus etiamnum familiaris *60. & 61.* sum.

SACERDOTVM.

sim? quomodo potuerim iudicia piorum & cor-
datorum hominum tantopere cōtemnere. Et pau-
lo post, Cur sic agis inconsiderate, inquis, *ἡ γὰρ ἀδελφότης*
ἡμετέρα in re tam graui? Et mox, Quæ hoc loco præ-
terea rhetoricaris, inquis, de cruce ferenda omni-
bus, qui volūt esse Christi discipuli, de carnis mor-
tificatione, de vi facienda regno cœlorum, vide q̃
imperite & inepte id facias. Pertinent hæc omnia
Latome ad quoslibet Christianos, & quæ sequun-
tur. Deinde addis, Si tuam itaque sequamur no-
uam theologiam, & tum deniq̃ ista præstari dica-
mus, cum abstinetur a coniugio, quem obsecro lo-
cum in regno dei relinquemus parētibus nostris,
& pijs omnibus maritis ac vxoribus? Agnoscis
verba tua cum alijs multis, quæ non solum absur-
dam sententiam tuam, sed etiam indignam te tan-
to theologo cauillationem ostendunt. quæ si ocia-
um esset refellendi singula, sicut meretur oratio
tua & causa postulat, efficerem, ne quid iustæ re-
prehensionis prætermisum esse videretur. Illud
tamen de sacerdotibus tibi respondeo, consuetu-
dinem illorum ac familiaritatem mihi nunquam
pudendam fuisse, neque esse hodie. tu vide quam
honeste illum ordinem reliqueris, & nunc etiam
oppugnes. Quod si cum vitiosis corruptisq̃ ho-
minibus (pace bonorum dixerim) viuendum non
P est,

DE COELIBATV

est, vide quo migrandum sit, aut quibus cum ha-
bitandum hoc tempore, quo & charitas refrigit
vere euangelica, & licentia iampridem atque au-
dacia omnia fere in Germania occupauit. Imperi-
tia mea atque ineptia, si qua est in hac causa, prode-
rit tibi in defensione tua.

Illud satis mirari non possum, cur mortificatio-
nem, crucem, vim carnis atque libidinis coercenda,
cum ad omnes Christianos pertinere fatearis, me,
quod eadem in monachis continentiamque profes-
sis exegerim, non reprehendendum modo, sed etiam
am obiurgandum putaris? An vero monachi, & qui
continentiae voto tenentur, Christiani non sunt? Lai-
ci, qui nihil voverunt deo, qui se nullo sacramento
obstrinxerunt, ferre crucem suam post Iesum, vim
facere libidini, carnem mortificare, atque hac via
tendere ad dominum, coelumque vi rapere iubentur.
Tu eos, qui ex professo ad haec ipsa arctius ad-
stricti sunt, qui ceteris sanctimonie exemplis pre-
lucere debent, quos, ni faciant, grauior dei vindic-
ta, grauioraque supplicia manent, hos, inquam,
tu alienos ab hac seueritate, immunes a cruce domini, a
carnis mortificatione securos facis? Cur igitur re-
prehendis commemoratiorem harum rerum a me
factam? An quod ab omnibus praestandum est, ab
vno ordine exigere, aut acrius etiam exigere, nefas
est.

Crux o-
bus, sed
pripue
cōtinen-
tia pro-
fessis fe-
renda.

SACERDOTVM.

est: Plus huius quam illius interest, & alia mea, alia
tua causa est. Cur tu parem omnium conditionem fa-
cis? An non licet ab eo, qui plus debet, plus exigere?
Scimus omnibus preceptum esse, ut iustitiam & ve-
ritatem colat, ut misericordes sint, ut fidem inui-
cem seruēt. Scriptum est enim, Estote misericordes,
sicut et pater vester misericors est. & loquimini ve-
ritatem unusquisque cum proximo suo. Num idcir-
co inepte fecit dominus, quod hæc eadem neglecta a pha-
risæis grauiori comminatione persecutus est? Væ
vobis, inquit, scribæ & pharisæi hypocritæ, quia
decimatis mentam, & anethum, & cuminum, & quæ
grauiora sunt legis, iudicium, misericordiam & fidem
reliquistis. Etenim cæteris, ut iusti & misericordes
sint, ut fidem & veritatem colat, simpliciter præci-
pitur, ijs quibus incumbunt hæc eadem ex singulari
officio, qui ad has partes præ cæteris vocati sunt,
qui legibus sese ac sacramento ad hæc ipsa obstrin-
xerunt, imperatur seuerius, minus ignoscitur. Neque
idcirco tollitur necessitas communis officij, sed quod
neglectum punitur in omnibus, in vno ordine seueri-
us vindicatur. Cur tu igitur hic reprehendisti me?
An quia omnes carnem suam cum vitijs & concupiscen-
tijs crucifigere debent, monachi & sacerdotes, quibus
id maxime necessarium est, non debent? Agnoscis
enim verba Pauli, qui crucifixus mundo & ipsi

Carnis
mortifica-
tio.

P ij mun-

DE COELIBATV

mundus iubet nos opa carnis crucifigere, si Christi esse, & Christiani dici velimus. Omnes eodem modo sentiunt patres, eisdemque pene verbis videntur in vlciscenda libidine, & in castitatis studio commendando. Vim, pugnam, crucem, mortem, nominant, nec nominant tantum, sed etiam exercent ipsi contra Satanam, hisque armis luctantur cum diabolo, & vincunt spiritualia nequitiae, & carnis cupiditates necant. Castigo corpus meum, inquit Paulus, & in servitutem redigo. Quibus autem rebus castiget, alibi exprimit, cum de laboribus & persecutionibus suis loquitur. Vsq; in hanc horam, inquit, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cedimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris. Item alibi, Quis separabit nos a charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? sicut scriptum est, Quia propter te mortificamur tota die, aestimati sumus sicut oves occisionis. Et sequitur, Sed in his omnibus, inquit, superamus propter eum, qui dilexit nos. Vides Pauli exemplo vim carni atque libidini faciendam esse, ne insurgat aduersus spiritum, & dona dei in nobis extinguat: mortificandas esse cupiditates, crucifigendos nos ipsos cum vitijs, & hostias sanctas viventes deoque placentes offerendos esse. Quae cum omni

SACERDOTVM.

omnibus præcepta sint, tum vero maxime requirenda ab illis, qui corpora sua consecrarunt domino, qui professi continentiam perpetuam, voto castitatis sese obstrinxerunt. Sed negas hæc præstari posse ab omnibus. Scio, neq; ego exigo ab omnibus, sed ab ijs duntaxat, qui, vt dixi, coelibatum vouerunt domino, & qui ius nubendi sibi sponte ademerunt. Hos enim vocatos esse, & habere, si nondum plenum, saltem inchoatum donum continentiae, satis est demonstratum. Verum instandum esse dixi, dominumq; orandum, vt perseuerantiam quoq; tribuat, augeatq; dona sua in nobis, & ad exitum certum perducatur, in quo quidem pugnam nullam remittendam esse, sed resistendum acriter, dominoq; fidendum. Hæc si fiant, dixi, dominum minime defuturum esse, nec vocationem suam deserturum, modo vigilemus & ipsi, instanterq; oremus. Veracem enim ac fidelem esse deum, & misericordem erga omnes, qui passurus non sit eos, qui se sibi deuouerint, tentari ultra vires, sed moderaturum tentationem vsq; ad exitum, effecturumq; vt sustinere possimus. Hæc cum supra ostenderit Buccere, & scripturis confirmauerim, non video quid responderi possit, quo minus ij, qui susceperunt vitam coelibem, deoq; castitatem promiserunt, possint præstare eandem, ob-

P iij nixi

DE COELIBATV

nixi contra vim Satanæ, deique auxilio, cuius certi non esse non possunt, magis quam proprijs viribus freti, carnem suam vincant.

Bucce.
pag. 59.
& 60.

Sed tu negas, vt video, dei auxilium implorandum esse, ijs præsertim, qui ad cœlibatum vocati non sint, sed ad coniugium deputati. Ais enim tales non exaudiri a domino, quoniam contra voluntatem & ordinationem eius petant. Primum quæro ex te, vnde scias, vel potius quomodo probes mihi, eum vocatum non esse, qui sciens volensque susceperit cœlibatum, qui cum liber esset, possetque subire iugum matrimonij, vel cœlebs viuere, elegerit alterum istorum, malueritque adstringi voto continentiae perpetuæ, quam vxori alligari, hunc, inquam, ex te quæro, qui scias a domino vocatum non esse, cum nihil ne cogitare quidem possimus boni nisi ex instinctu spiritus diuini, quemadmodum supra probatum est, neque abs te negari potest. Nisi vero hæc gratia, donum dei non est, atque adeo vocatio ista, de qua loquimur, a deo non proficiscitur, cum quis scilicet pietate sanctum & honorabile, acceptum deo, gratum hominibus, ecclesiæ si non necessarium, vt tu vis, certe longe aptissimum, hoc, inquam, qui facit pia rectaque mente inductus, qui se dicat deo,

SACERDOTVM.

deo, & tanquam hostiam carnem suam deuotet, hunc non agi spiritu cœlesti? non vocari ad decus continentiae? non voto suscipiendae, robore persequendae eiusdem donari iudicabimus? Nisi forte ad inchoationem vocat nos dominus, & postea in medio cursu destituit. Quae igitur veritas, quae constantia esset diuini beneficii? si quem vocasset ad praemia continentiae, mox quasi mutata sententia ad matrimonium reuocaret? si copiam praesidij sui, quae nulli vnquam nisi non vere petenti negata fuit, deuotis consecratisque suis subtraheret?

Deinde illud vide, quam considerate scribas, Pag. 199.
orandum non esse ijs pro continentia, qui coniugio deputati sint, quasi continentiae in ipso etiam vers. 12.
matrimonio non sit locus, aut quasi non multo dignior ad tertium, & seq. pa.
deoque gratior sit infœcunda virginitas, vel etiam castitas coniugalis, quam fœcunda multarumque prolium creatrix copula. Cur enim ipse dominus laudauit eunuchos, qui se castrarunt propter regnũ cœlorũ? Cur idẽ ppheta Esaias ex ore dei multo ante praedixerat? Et nõ dicat eunuchus, inquit, ecce lignum aridum, quia hæc dicit dñs eunuchis, qui custodierint sabbata mea, & elegerint, quae ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo
eis

DE COELIBATV

Basilius
de virgi
nibus.

eis in domo mea & in muris meis locum & no-
men melius a filijs & filiabus, quod non peribit.
Vides hic sanctificationem sabbati in refrenanda
libidine, & in concupiscētijs carnalibus amputan-
dis. Vides aridi ligni infœcunditatem, quam sola-
tur dominus, sed quantis promissis: quantæ fœli-
citatıs compensatione: Dabo eis, inquit, locum in
domo mea: Ne se propter sterilitatem (vt inquit
Basilius) abiectos fore metuant. Et nomen melius
a filijs & filiabus: Ne se putent obscuros fore, me-
moriamq; eorum extinctum iri, si nullam de se po-
steritatem reliquerint. Nomen melius igit, quam
ex longa posteritate. & Nomen sempiternum, in-
quit, dabo eis, quod non peribit. Quanta est hæc
compensatio: eternitatis pro temporario: immor-
talitatis pro caduco: Quis hic negare potest, infœ-
cundam continentiam præferri liberorum pro-
creationi: coelibatum deo quam coniugium gra-
tiores esse: Omitto Paulum, qui a me in eandem
sententiam citatus sole ipso clarius ostendit, se mal-
le suo exemplo non ministros modo ecclesiæ, sed
omnes etiam, si fieri possit, coelibes quam coniu-
ges esse. Quinetiam ipsos coniuges monet, vt in-
terdum abstineant ab vsu thori & orationi vacent.
Nolite fraudare inuicem, inquit, nisi forte ex con-
sensu ad tempus, vt vacetis orationi. Sed addit, Et
iterum

SACERDOTVM.

iterum reuertimini ad idipsum, ne tentet vos Sathanas, propter incontinentiam vestram. Solius igitur incontinentiæ causa monet, ne se fraudent inuicem, sed vt ad pristinam cōsuetudinem reuertantur, sicut & alibi suadet incontinentibus, vt nubāt, propter eandem scilicet causam. Melius est enim, inquit, nubere quam vri. Itaq; suadet vtriscq; coniugalem consuetudinem. Quid ita? Ne hi scilicet in fornicationem, illi in adulterium prolabantur. Non igitur nisi flagitij vitandi causa suadet matrimonium ijs, qui molles sunt, & continere non possunt: cœlibatum autem commendat omnibus suo exemplo, hortaturq; ad continentiam nō cœlibes modo, sed etiam coniuges, vultq; eos, qui habent vxores, ita viuere tanquam nō habentes, nimirum in studio continentiæ, & in carnis operibus amputandis, id quod hoc in loco, & in epistola ad Timotheum ita euidenter patet, vt nulla cauillatione obscurari possit. Quæ cum ita sint, miror cur nō sis deum ab ijs, qui ad coniugium vocati sunt, atq; adeo a coniugibus ipsis, pro dono continentiæ rogādum esse, cur tam maligne sentias de cœlibatu. Certe exempla multa coniugalis cōtinentiæ proferri possunt, deo gratissima, quæ si ignorabas, nō ex Hieronymi tantum & Augustini scriptis, sed ex ipsis etiam sacris libris cognoscere poteras.

Q Necq;

DE COELIBATV

Buce,
pag. 89

Neq; hic mouet me apertissima calumnia tua, qua scribis nos de matrimonio, quasi habeat aliquid impuri, & quasi indignum sit sacro ministerio, statuere, qui eodem in loco eousq; etiam progredieris, vt dicas fatendum esse, plerosque ex patribus plus æquo laudasse coelibatum, & sanctitati coniugij non plene tribuisse illud, quod ei tribuat doctrina dei: itaque eosdem dum alieni esse velint ab hæreticor; blasphemia, qui aliquid impuri inesse coniugio docuerint, nimis ppe ad id ipsum, quod in illis damnauerint, accessisse. In quo equidem miror, audaciam ne dicam, an imprudẽtiam tuam, qui cum legeris patrum scripta, Pauli etiam sententias crebro vsurpes, cumq; ignorare nõ possis hæc multo aliter se habere, quam tu pronuncias, non venisse in mentem tibi, posse in his te manifeste vanitatis argui, posse tam grauiter in sanctos viros dicta non verbis tantum, sed etiam re ipsa a quouis etiam semidocto facillime apertissimeq; refelli. Nam quod ad eos pertinet, qui hæc causam hodie tuentur contra te, non puto per te probari posse, quenq; eorum obrectasse vitę coniugali vilo vnquam verbo, aut aliter quam par est, de dignitate eiusdem statuiffe. Legantur scripta oim & preferatur in medium, si quid vsquam tale repertum fuerit. Illud dissimulandum non fuit, neque hodie dis-

SACERDOTVM.

diffimulandum est, quod tamen a vobis neq̃ attin-
gitur in libris vestris, neq̃ in concionibus, vt par-
erat, populo commendatur, priorem locum virgi-
nitatis ac cœlibatus esse, posteriorem coniugij, id
quod ita testantur sacræ literæ, vt præmia etiam
in eisdem virginitati singularia nuncupentur.

Legatur enim locus Esaïæ de eunuchis, qui paulo
ante a me citatus est. Legantur euangelia de eis-
dem eunuchis, de lumbis præcinctis, de ijs, qui
non nubunt neque nubuntur. Legantur Pauli e-
pistolæ, præsertim illa, quæ ad Timotheum scri-
pta est, vbi agitur de virginibus & viduis. Le-
gatur Apocalypsis de ijs, qui cantantes canti-
cum nouum, quod nemo discere potest, sequun-
tur agnum, quocunque vadit. Quid hic patrum
testimonia commemorem? Cypriani, Basilij,
Chrysostomi, Origenis, Ambrosij, Hieronymi,
Augustini: quæ virginitatis encomia: quæ com-
mendationes cœlibatus? quæ & quantæ exhor-
tationes ad continentiam, non in cœlibatu tãtum,
sed etiam in coniugio præstandam? Itaq̃ non pos-
sum satis mirari, vt dixi, q̃modo illud in libro tuo
ponere ausus sis, patres immodice laudasse virgi-
nitatem, proxime etiã ad hæreticor̃ dogma de nu-
ptijs accessisse. Eteim motus hac oratiõe tua diligẽ-
ter inquisui, nusq̃ inueni, quod scribis. Omnes ita

Q. ij lau

DE COELIBATV

Patres defenduntur a Bucceri calūnia. laudant virginitatem, ita coelibatum commen-
dāt, vt interim faueant matrimonio, commodā ei-
us & incommoda, sed & sanctitatem eiusdem, mi-
nime dissimulent. laudent in ijs, qui infirmitatis
suæ conscij, neq; vlla impediti religione, nubere
quam vri, homini quam deo fidem pmittere ma-
luerunt: qui deprehenſi in hoc vinculo castitatem
nihilominus colunt, carnem suam mortificant, &
quam non possunt integram, saltem qualemcum-
que deo continentiam præstare student. Hæc si a
me fingi putas, lege Augustinum, vt cæteros o-
mittam, qui cum alijs in locis multis, tū vero præ-
cipue in libro de bono coniugali, multa disputat
de institutione coniugij, de procreatione sobolis,
de fide coniugum inter se, de sacramento vnitatis,
de continentia etiam in matrimonio seruanda. quā
non vnus Augustini, sed omnium patrum sen-
tentiam esse nemo ignorat, nisi qui scripta illorum
nō legit, nemo negare potest, nisi qui veritatis ini-
micus premere atq; obscurare laudes virginita-
tis, inuidiamq; laudatoribus eius facere conatur.
Omnes pie ac religiose sentiunt de coniugio, om-
nes laudes eius ita temperant vt præferentes casti-
tatem liberorum desiderio, dum vtrunq; suo loco
commendant, vtriusq; dignitatem nō genere com-
parandorum, sed graduum intervallo distinguāt.
Lau

SACERDOTVM.

Laudant igitur, non vituperant cōiugium, nec malignius de illo, quam de coelibatu præclarius sentiunt, sed vt omni præconio extollunt vitam vere coelibem, ita coniugalem societatem, quæ sine vitio contracta est, quæ non aduersatur moribus ac legibus ecclesiæ, omni honore & commendatione prosequuntur. Quæ autem contra mores ecclesiæ, contractæ fidem deo promissam cōst, hanc non societatem connubij, sed præuaricationem, neq; tales coniuges, sed adulteros incaustos appellant. Nihil fingo, lege Cyprianum, quem tu contra me in hac ipsa quæstione citasti, & lege in eadem epistola, videbis quid de virginibus deo dicatis sentiat, quid statuatur de eisdem, si fidem sponso fallat, quanta grauitate offensionem publicam, quanta seueritate obstinationem in delicto prosequatur. Lege Ambrosium de lapsis virginibus, videbis quanto feratur dolore, quanta acerbitate illam in ecclesia palam increpet, quæ cum domino sacrata esset, corrumpi se passa fuerat, adulteram Christi, corruptionem Satanæ, tugurium diaboli, lutum platearum, latentem in tenebris stellionem appellans. Nescio, inquit, an possit ei digna mors & poena cogitari. Deinde occurrit, Dicit aliquis, Melius est ergo nubere quam vri. Et respondet, Hoc dictum ad non pollicitam pertinet, ad nondum ve-

Incestæ
dicatæ
nuptiæ.

Cypria.
epist. 11.

Q. iij. latam.

DE COELIBATV

latam. Cæterum quæ se sponndit CHRISTO
& sanctum velamen accepit, iam nupsit, iam im-
mortalit iuncta est viro, & iam si voluerit nubere
communi lege coniugij, adulterium perpetrar, an-
cilla mortis efficitur.

Sed de Cypriano respondes mihi idipsum,
quod citasti contra me in libro tuo, iussisse illum
vt dicatæ deo virgines nubant, non obstante vo-
to quod fecissent. In quo vellem, primum, vt sen-
tentiam totius epistolæ inspexisses propius, atque
etiam ponderasses, priusquam hoc dictum excer-
ptum de toto corpore, velut ramulum vnum a
uulsum ex arbore non frondosa magis quam fru-
ctuosa, velando sententiæ tuæ vitio accommodas-
ses. Deinde illud ab te peto, vt idem iuris mihi
concedas in Cypriano, quod tute in omnibus pa-
tribus tibi vsurpas, nimirum vt si quid ille sine
expresso scripturæ testimonio solus, vel cum pau-
cis sentit, id ne fraudi mihi sit, si pro catholico non
recipiam: sed liceat, sicut tu arbitrato tuo, & vbi-
cunque libitum est, discedis ab omnibus, ita pa-
ri iure mihi non ab omnibus, sed ab vno cum o-
mnibus discedere. Atque hoc iure vti si velim
Buccere, possim certe sine reprehensione, iure opo-
timo, inquam, atque æquissimo, quod tute nullo
iure in hac causa, sed summa iniquitate atque li-
centia

Auertitur obiecta Cypriani auctori-
tas, & sen-
tentia ei-
usdem
mox ex-
ponitur

SACERDOTVM.

centia tibi vsurpare soles. Sed nō vtar, relinquam
hanc integram authoritatem non tam tibi, quam
mihi ipsi, causa ipsa scilicet ac veritate fretus. Vide
amus quid eādem, & quibus verbis iubeat Cypri-
anus hoc, quod tu vis, nempe, virgines deo dicatas
nubere? Quod si se ex fide, inquit, Christo dicaue-
runt, pudice & caste sine vlla fabula perseverēt, ita
fortes & stabiles præmium virginitatis expectēt.
Iubet vt quæ vouerunt castitatem domino, fidem
promissam constanter seruent. Deinde addit, Si
autem perseverare nolunt, vel non possunt, me-
lius est vt nubant, quam in ignem delicijs suis
cadant. Hoc Buccere non iubet Cyprianus, si-
cut tu scribis, sed permittit duntaxat, quæ duo
multum, vt docet author minime malus, inter se
differunt. Nam aliud præcipere est, inquit, aliud
permittere. Quod enim præcipimus, semper pla-
cet, quod autem permittimus, nolentes præcipi-
mus, quia malam voluntatem ad plenum prohi-
bere non possumus. Quid igitur permittit Cypri-
anus? vt quæ in fide promissa perseverare nolunt
vel non possunt, nubant. Quid inquis? num in ho-
nestam rem permittit? Minime vero. neque e-
nim nuptias hic quisquam vituperat, aut non etiā
am sanctas esse confitetur. Sed illud consideran-
dum est, quæ in permittendo mens & voluntas
viri

Cyprianus
ni locus
de virgi-
nibus
deo dis-
catis, in
epist. xi.

DE COELIBATV

viri sanctissimi fuerit. Non enim credibile est illi
lum permisisse nuptias deo dicatis virginibus eade
dem libertate, qua alijs, quæ dicatæ nō erant, cum
plurimum inter liberam & deo dicatam sicut ho
die, ita tunc quoq; interesset. An vero tu talem tam
tumq; episcopum, tam peritum scripturarum, tam
diligentem, tam religiosum, tam sanctum pudici
tiæ custodem, castitatis amatorem nullum discrim
men inter sanctimoniam virginem, quæ deo cō
secrata est, & eam quæ nulla religione tenetur, fo
cisse existimas? Cui te persuasurum hoc speras?
aut quem pium sanumq; hominem æquo animo
auditurum? sanctam & deo dicatam virginem eo
dem loco haberi a Cypriano, quo liberam & secu
larem, pari iure vtranque, pari nuptiarum com
mertio censeris. Quin illud potius cōfiteris, quod
certe, si rem propius spectes, negare non poteris,
Cyprianum non simpliciter, neq; sine graui im
probatōe dicatis nuptias permisisse, sed ita si pro
pter molliem continere non possent (vt vulgo
loquimur) aut fidem mutato animo seruare nō
lent, tunc enim satius esse duxit, vt cōtra fidem pro
missam nubere honestius, quam eadem fide ni
hilo minus violata, extra nuptias deliciando, graui
us delinquerent. Permittit igitur talibus vt nu
bant, nō aliter quam Moses ludæis permiserat li
bellum

SACERDOTVM.

bellum repudiij, ob duritiam cordis eorū, hoc est, propter peruersam eorum obstinatamq; voluntatem, ne scilicet peiora committerent. Melius enim erat, permittente lege matrimonia solui, quam odio compellente homicidia fieri. Itaq; permisit illis mala facere, ne peiora facerent. Sic Cyprianus permisit sacris virginibus nubere, nō vt bene, sed ne peius facerent. Melius est enim, inquit, vt nubant, hoc est, tolerabilius & leuius ad offensionem dei, poenamq; æterni supplicij luendam, vt si molles sunt, vel animum continendi obstinate mutant, vinculo nuptiali cum vno coniunctæ sint, quam vt delicijs suis, hoc est, incæsto nefarioque cōcubitu scandalum ecclesiæ facientes altius in ignem se mergant. Itaq; addit statim, Certe nullum fratribus aut sororibus scandalum faciāt, cum scriptum sit, Si cibus scandalizat fratrem, non manducabo carnem in seculum. Et in tractatu de singularitate clericorum, Væ, inquit, huic mundo a scandalis, veruntamen væ homini illi, per quem scandalum venit. & addit, Si has domini comminationes religioso corde metuimus & veremur, plus de alijs quam de nobis, extimescamus periculum nostrum, qui mutuis, testante Paulo apostolo, vtilitatibus obligamur. Quibus verbis monet, quantum a scandalo cauendum sit, quanto studio mutuis ad

R salu

DE COELIBATV

salutem rationibus seruire debeamus, Paulum ci-
tans, qui testetur nos ad hæc officia inuicem obli-
gatos esse. Quis igitur dubitat, quin hanc ipsam
rationem exegerit ab omnibus; sed maxime a cle-
ricis & sacris virginibus, id quod res ipsa demon-
strat: vt si qua lapsa poenitere, & ad pristinum in-
stitutum redire nollet, nuberet potius, quam pa-
lam scortādo deformaret ordinem sacrarum vir-
ginum, cæterisque ad ruīnam offendiculum pone-
ret. Tanti enim faciebat sacratam deo virginitatē,
vt lapsis & incontinentibus nuptias potius illicitas
concederet, quam integritatem earum, quæ la-
bi poterant, turpium exemplorum cōtagione pe-
riclitari pateretur. Num quis igitur negare po-
test: quin eas, quibus sic permisit nubere, non so-
lum non absoluerit a crimine, sed etiam cum hoc
ipso cæteris ne idem permitti necesse esset, con-
sulere voluerit, perfidiam illarum atque obstina-
tionem grauissimo iudicio condemnarit: Sed ta-
men nuptias, inquis, permisit illis, quas certe lex
pontificia non solum interdicit voto obstrictis,
sed etiam contractas rescindit. De contractis, re-
scindendæ sint nec ne, nulla mihi tecum quæstio
est, sed de lege coelibatus, possit ea præstari, an non
possit, id quod supra professus sum, ex quo perspi-
cietur, recte ne, an secus coelibatus in ecclesiam in-
tro-

tro

troductus sit. Nam quid expediat hoc tempore,
 alia quæstio est, quam sapientioribus disputan-
 dam, nec vni populo, sed vniuersæ ecclesiæ deter-
 minandam relinquo. De Cypriano fateor, illum
 permisisse coniugia voto obstrictis, sed nō vt fas
 extraq; crimē esset, verum vt dixi, ne scandalo con-
 iuncto cum perfidia, delicta cumularētur, id quod
 eodem in loco ex v̄bis ipsius clarissime patet. Ve-
 rum esto, putarit fas esse, nec permiserit tm̄, sed eti-
 am iusserit, vt tu falso scribis, num idcirco ecclesiæ
 nihil licuit? catholicumq; habebitur, non quod o-
 mnibus, vel certe maiori parti, sed quod vni cum
 paucis visum fuit? Non opinor Buccere, neque tu
 ipse auctoritates ita recipis. Certe Ambrosius, Hi-
 eronymus, Augustinus defendunt voti religiōem
 contra libidinem, eamq; deo ita gratam esse iudi-
 cant, vt si qua nupserit contra promissi fidem, eam
 non tam hominis sponsam, quam Christi adul-
 teram esse statuāt. His si Cyprianum vnū cum pau-
 culis, quos indicat titulus epistolæ, opposueris, ne-
 q; his tantum, sed toti ecclesiæ, quæ quod permisit
 ille, seuerissime vetuit, imo pro incesta copula ac sa-
 crilegio putauit, quid profecturum te credis? plus
 ne valebit vnus aut trium, q̄ oīm, vel certe pluri-
 mor? plus epistolæ a paucis ad vnū scriptæ, q̄ tot
 millium cōsensus in orbe terrarū atq; auctoritas?

R ij Quan-

Quamquam nego, vt dixi, sensisse hoc Cyprianū,
 nego iussisse nubere professas, sed permisisse tan-
 tummodo propter obstinatam voluntatem, nego
 a crimine absoluisse nuptas, sed damnasse perfidi-
 am, offendiculum remouisse. Cur enim vota ser-
 uanda esse alio in loco ipse censuit; nec censuit mo-
 do, sed scripturis etiā cōfirmavit. Ita em scribit ad
 Quirinum, Quod quis deo vouerit, inqt, cito red-
 dendum est, vt apud Salomonem, Prout voueris
 votum domino, ne moram feceris reddere illud.
 Et in Deuteronomio, Si autem voueris votum
 domino deo tuo, non tardabis reddere illud, quia
 inquirens quæret illud deus tuus a te, & erit in pec-
 catum; ea quæ egredientur per labia tua, observa-
 bis, & facies donum, quod locutus es ex ore tuo.
 Item in Psalmo XLIX. Inuoca me in die pressu-
 ræ, & eximam te, & clarificabis me. Item in Actis
 apostolorū, Cur impleuit Satanas cor tuum men-
 tiri te spiritui sancto, cum esset fundus in tua pote-
 state; nō hominibus mentituses, sed deo. Et apud
 Hieremiam inquit, Maledictus qui facit opera do-
 mini negligenter. Harum tu scripturarum Cypria-
 num oblitum fuisse putas, cum epistolā illā de
 virginibus scriberet; aut si in mente habuit, id qd
 certe negari non potest, ad votum tamen continen-
 tiæ pertinere non est arbitratus. Hoc em video te
 dictu-

Ad Qui-
 rinum
 libro 3.
 cap. 30.

Votum
 cōtinen-
 tiæ.

SACERDOTVM.

dicturum esse, & contra has scripturas hunc elusi-
onis angulum quæsiturum, id quod metuens feci-
sti etiam, & quod futurum esse videbas, anteuerti-
sti. Itaq; negas omnia, quæ quis vouerit, præstan-
da esse. Quid enim, inquis, si quis necem parætum,
aut immolationem liberorum vouerit? Quasi ve-
ro hoc a me scriptum sit, omnia quæ quis vouerit,
præstanda esse. Equidem ita sentio, non vouenda
potius, quam non præstanda esse omnia, quæ re-
cte & pie præstare possis. Quod si ea vouisti,
quæ præstare non possis, aut sine crimine non
possis, nulla culpa nisi tua est, qui stulte vouisti.
At voti fidem nihilo minus a te regret dominus,
qui si rectum piumq; est, quod vouisti, gratum ha-
bebit, dum reddes. Sin autem stulte vouisti, sicut
lepre, qui voti sui causa postea in luctu fuit, teneris
nihilominus, sed iam voti solutionem dominus
gratam habere non potest. Etenim culpa tua fa-
ctum est, ut quod præstandum erat, sine peccato
præstari non possit. Nō igitur vouisse, quod non
licet, melius est, quam quod licet, si voueris, non
præstare. Verum quid hæc ad coelibatum? Pri-
mum enim honesta, imo etiam deo gratissima est
virginitas. Continentiam vero etiam in coniugio
patriarchæ sanctissimique homines multi præsti-
terunt. Deinde posse præstari hæc ipsa a vouenti-

R iij bus,

DE COELIBATV

bus, si velint, opinor satis demonstratum esse, non proprijs quidem viribus, sed dono cœlesti, quod inchoatum iam contigit omnibus, qui pio animo vouerunt. Augetur autem perseverantia, quam is quoque tribuit, qui vouere nos iubet. Vouete enim, inquit, & reddite domino deo vestro. Qui certe verax in promissis, in auxilio fidelis est, nec quenquam sequentem iussa sua destituit.

Hæc cum ita sint, cumq; tu scripseris, ea duntaxat vouenda esse, quæ in nostra manu sint posita, cur cœlibatum existimas in nostra potestate non esse? An hoc satis probasse te in libro tuo cōfideas? Quid enim scripsisti? Non omnes vocati sunt ad continentiam, ergo non omnes cōtinere possunt. Bella argumētatio, qua rē tātam nobis obtrudere conaris. Multis in locis exagitas paralogismos meos, quasi acutum artificiosumq; sit, vbi de re nō conuenit, verissimam quanq; argumentationem hoc nomine cauillari. Infinitos ego generis huius in libro tuo reprehendere possum. Omnes enim sunt paralogismi, vbi cuncq; tu sumis ad probandum, quod a me nō cōceditur, quæ si persequi velim, quis me ineptiētem ferret? Eteim ad scholas pertiēt ista, & ad puerorum exercitiōes, non ad veram pugnam, vbi res serio & acie in hostem directagitur. Hæc sane est argumentatio tua, Non omnes

SACERDOTVM.

omnes capiūt hoc verbum, inquis, sed quibus datum est, vel, quod idem valet, nō omēs sunt apti ad coelibatum, sed hi dūtaxat, q̄ vocati sunt, Ergo monachi & sacerdotes, inquis, quibus datum nō est, continere nō possunt. Imo nolūt Buccere, possent certe si vellēt. Datum est em̄ omnibus, qui volunt & petūt a domino. Vbi est igitur vitium? hic opinor, quod tu humanitus nō omēs posse capere, nec omēs posse vocari sentis, ego autem posse fieri vtrunq; sentio, nō humana, sed diuina facultate, cui nihil est impossibile, cuiusque bonitati fidere nos & committere debemus. Deinde tu nō omnibus dari putas, sed ijs duntaxat, quibus visum sit, quod etsi verum est, obscurum est tamen, nec rem satis explicat, itaque elabendi ansam præbet ijs, qui se capi hic vident, & verbum euangelicum prætexunt incontinentiæ suæ. Etenim tantundem scieris, ecquibus domino visum sit dare continentiam, & quibus datum sit, cum vtrunque in diuino consilio sit positum. Dicamus igitur apertius, quibus sit datum, vt intelligatur, recte ne accusemus monachos incontinentes, an propter inopiam celestis beneficii, non illis tantum, sed etiam adulteris & fornicatoribus ignoscamus. Nihil de meo sensu Buccere hic proferam, quod sciam te fidem mihi nouo theologo habiturum non esse. Itaque vetera

Nō omnes capiunt verbum istud

DE COELIBATV

Origenes
in
Matth.
cap. 19.
tract. 7.

vetera omnia erūt, nec vulgariū, sed illustriū
theologorum, quos tu ipse studiose citare soles, ut
si mihi fidem habere nolueris, illorum auctoritas
te commouere possit. Origenes igitur, qui vete-
rissimus est, in hunc ipsum locum euangelij de
eunuchis ita scribit, Qui autem suscipit verbum
vium & efficax, inquit, & acutius super omnem
gladium bis acutum, & gladium spiritus, sicut A-
postolus ait, & præciderit concupiscentiam suam,
corpus suum non tangens, & hoc fecerit non in-
tatus propter timorem hominum, neque propter
laudem humanam, sed propter solam spem regni
coelestis, isti sunt, qui castrauerunt seipsos propter
regnum dei. Et addit, Magna ergo res est se castra-
re propter regnum dei, quod non capiunt omnes,
sed quibus datum est. Datum est autem omnibus,
inquit, qui huiusmodi gladium sibi petunt a deo
dari. Vides omnibus dari Buccere, qui petunt sibi
gladium dari, castrandæ libidinis, quod est donum
continentis, quod tu nec dari omnibus, nec peten-
dum esse contendis. Sed in eandem quoque senten-
tiam Chrysostomus, quem tu plurimi facis, quoque
pro te interpretando contra Colonienſes de epila-
copo vnius vxoris viro, cæteris etiā, Hieronymo,
Ambrosio, Augustino anteponis, is inquam con-
tra te hoc in loco ita scribit, ut omnem certe defen-
sionem

SACERDOTVM.

sionem tibi eripiat. Sed si electiōis opus est, inquit, Chryso-
 quomodo incipiens statim dixit, Non omnes ca- in Mat.
 piunt, sed quibus datum est. Et respondet, vt sin- cap. 19.
 gulare id esse certamen perdiscas, nō sorte datam
 necessitatem suspiceris. His enim datum est, qui
 sponte id eligunt: quod sane ideo dixit, inquit, vt
 ostēderet nobis superiore auxilio opus esse, quod
 quidem omnibus paratum est, si volumus in hac
 luctatione superiores euadere. Quid hic est, spon-
 te eligere, Buccere? quid, omnibus supernum auxi-
 lium paratum esse, qui in hac pugna vincere ve-
 lint? An hæc non satis plane & vocatiōem ipsam,
 & donum dei ostendunt? Nō necessario quidem
 suscipi coelibatum, sed electiōis munus esse, quam
 tu certe vocationem esse, aut fatearis necesse est:
 aut si hæc non est, quæ nam sit alia, & qualis sit, o-
 stendas oportet. Vincere autem quencq; qui velit,
 non proprijs quidem viribus, sed superno auxi-
 lio, quod paratum sit omnibus, qui modo vince-
 re in hac lucta, & superiores euadere velint, quid
 hoc est aliud obsecro, quam doni cœlestis compo-
 tem esse? sine quo vt vincere nemo in hac pugna,
 ita nemo, qui velit vincere, eodem destitutus esse
 possit. Sed incerti quoq; nominis author in homi-
 lia XXXII, quæ & ipsa Chrysostomo adscribi- Apud
 tur, eundem locum ita exponit, Non omnes, in- Chryso-
 quit, tom. 2.

S quit,

DE COELIBATV

quit, capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Non dixit, non omnes possunt, inquit, sed non omnes capiunt, id est, omnes quidem capere possunt, sed non omnes capere volunt. Et paulo post, Quod autem dicit, quibus datum est, non hoc significat, quibusdam dari, & quibusdam nō dari, sed illud ostendit, nisi gratiæ auxilium acceperimus, nihil nos ex nobis ipsis valere. Sed quia gratia volentibus nō denegatur, in euangelio dicit dñs, Petite & dabit vobis, quærite & inuenietis, pulsate & aperiet vobis. Oīs enim, qui petit, accipit, & quærit, inuenit, & pulsanti aperiet. Debet aut volūtas præcedere, inqt, & sic sequit gratia. Nam nec gratia sine voluntate quicquam operat, nec voluntas sine gratia potest. nam & terra non germinat nisi pluuiam acceperit, nec pluuiā fructificat sine terra. Huic sententię Theophylactus subscribit his verbis, Magnam, inquit, ait dñs virginittis esse possessionem, sed eam non ab omībus recte præstari, sed ab his dūtaxat, quorum cooperator est deus. nam hoc loco, datum est, valet, quibus cooperatur deus. Illis aut datum est, qui petūt. Petite, inqt, & dabitur vobis, omīs enim, qui petit, accipit. Vides quid sentiant patres Buccere, non noui, sed veritissimi, doctissimi scilicet sanctissimiq; viri. Non capiūt omēs, inquiūt, id est, omnes quidem capere possunt.

Theop.
in Mat.
cap. 19.

SACERDOTVM.

possunt, sed non omnes volūt. Et, datum est nō vni magis q̄ alteri, sed omnibus, qui petunt, hoc est, non frigidis, nō ijs, qui beneficio aliquo, aut etiam vitio naturæ continentibus sunt, nec appetunt fortasse mulieres, quas auersantur etiam, sicut de quibusdam proditum est, sed omnibus, qui petunt a dño, diuinumq; auxiliū implorāt. Quæ si vera sunt, quomodo subsistet tua defensio? qua culpam remoues ab ijs, qui professi sunt cōtinentiam, & postea vxores duxerunt: qui se negant continere potuisse, nec vocatos fuisse ad coelibatum, sed ad coniugium. Vtrum vocatus non est, qui ex instinctu spūs sancti sacrauit deo cōtinentiam suam? qui se addixit ordini ecclesiastico? voto obligauit? cui promissum est auxiliū diuinum, modo id petat a dño, seq; bonitati eius ac fidei committat? An vero hæc vana est opinio, deū mouere corda nostra ad affectanda ea, quæ recta piæq; sunt? eundemq; si delem esse? rogari velle a nobis, succurrere infirmitatibus nostris, quas tentari vltra vires non sinat? Quæ si falsa sunt, certe mētus est Paulus, decepti sunt euangelistæ, patres falsa nobis atq; etiam indigna religione catholica prodiderūt. Vbi est igitur argumētatio tua, sub cuius ppositione nō vnus, sed multi paralogismi delitescūt? qua ita colligis, Non

S ij om

DE COELIBATV

omnibus datū esse, ergo non oēs continere posse. Quod si nolle diceres, recte inferres, nunc cum aliud proponas, aliud concludas, quis dialecticus hanc argumentationem ferat? Non omnes volunt uocari coelibes vivere, idcirco non omnes capiunt hoc verbum, nec præstant coelibatum, sed recte uxores ducunt. Malunt enim facilius tutiusque in matrimonio, quam in coelibatu periculosius vivere. Hoc igitur modo si colligeres, reprehendi non posses, verum quod intendis, minime efficeres. Non enim a culpa defenderes eos, qui cum ex professo debeant præstare continentiam, eo se excusant, quod scriptum sit, non omnibus datum esse ut continentia sint, nec vident hic falsam causam allegari, quæ occultatur sub scripturæ testimonio, quæ non de facultate ac viribus nostris, sed de voluntate cuiusque & dei auxilio loquitur, id quod ita iam planum factum est, ut amplius sine pudore negari non possit. Sileat igitur vox tua, qua legem coelibatus impossibilem & tyrannicam appellas, non posse continere omnes, ac ne professos quidem, sed ne debere quidem hos ipsos, si se ad coniugium potius quam ad coelibatum vocatos esse sentiant. Vides enim quid promittat dominus, quid sentiant patres, quod tota denique ecclesia iudicet, quæ usque ab apostolis infinitos coelibes sanctissimosque homines producit. Sed

SACERDOTVM.

Sed redeo ad votum, & quæro ex te, cum deus in scripturis vota rata esse iubeat, cur tu damnes votum continentiae? cur pium deoque acceptum esse neges? An vero impie facit, qui carnem suam cum vitijs crucifigens mactat domino? qui corporis sui integritatem tanquam victimam deo offert? Possum ne euincere abs te, hoc quoque voti genus ^{Votum cōtinentiæ seruandum esse,} seruandum esse? neque ignosci oportere cuiquam, quantacunque infirmitate præditus sit, sed cum diuina magis quam humana facultate præsterur, ab omnibus, quicunque vouerint, præstandum esse? Vouete, inquit, & reddite domino deo nostro. Et Paulus, qui promissam continentiam non seruantibus damnationem irrogat, Viduas, inquit, adolescentiores deuita. Cum enim luxuriatae fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Primam fidem ait, fidem cōtinentiæ Christo promissam, qua reiecta nubere volunt, habentes damnationem, quia non homini, sed spiritui sancto mentitæ immortalis sponsi fefellerunt. Sed tu hanc interpretationem non recipis. Arguis etiam negligentiam meam, quod hunc locum male interpunctum citauerim, quasi in hoc vertatur summa controuersia. Primum, ad rem nihil pertinet: quia non de distinctione, quæ præcedit, sed de verbis, habentes

S iij dam-

DE COELIBATV

damnationem, & primam fidem irritam fecerunt, inter nos contenditur, quid per ea Paulus significare voluerit. Deinde Augustini codex, & quidem Basileæ impressus, ita habet, sicut ego interpunxi, tomo llll. in libro qui, de bono viduitatis, inscribitur, pag. DCC. XXIX. litera A, ex quo locum eundem, securus distinctionis nihil ad me pertinentis, in epistolam meam conieci. Erasmi volumen, cuius tu lectionem a me requiris, ad manum non erat, nec si fuisset, tamen vacasset mihi persequi singula, ut quæ festinabam in re tuta, quam in publicum venturam esse minime suspicabar. Verum tu reprehendisti me, ut video, quod scripturas oscitanter citauerim, quasi hoc animaduersione dignum in epistola mea fuerit. In quo equidem hanc coniecturam habeo, non fuisse illud, quod te mouerit, sed offensum te potius grauitate testimonij voluisse obturbare mihi auctoritatem huic tantæ, quacumque parte posses, detrudere. Itaque quauis reprehendas securitatem oscitantiamque meam, tamen ita laboras in illa quasi plaga auertenda, ut vix vlllo in loco magis occupatus sis, vix vsquam minus tibi constes. Negas enim fidei verbum hoc loco de voto continentiae, sed generaliter de fide in Christum, atque adeo de vniuersa pietate ac religione intelligendum esse. Tandem,

SACERDOTVM.

inquis, eo lasciuia & libidinis peruenerunt (de vi. ^{Buce.}
 duis loquens) vt iam fidem nō tam datam ecclesie ^{pag. 84.}
 de colendo coelibatu, q̄ addictam Christo de vni-
 uersa pietate ac religiōe reijcerēt, vna cum coelibatu
 repudiātes ipsam etiam professiōem Christi. Et paulo post,
 De reiecta igit̄ fide Christi, inq̄s, nō de voto coelibatus,
 hic Apostolus locutus est, cum dixit, primā fidem reiecerūt.
 Deinde aliquāto post, quasi huic interpretatiōi parum fidēs,
 ita scribis, Si vero cōtendis, fidem in hoc dicto Pauli, habentes ^{pag. 86.}
 iudiciū, x̄m, quia primam fidem reiecerūt, de voto
 intelligi oportere, iudiciū hoc certe irritā huius
 fidei, de iudicio & cōdemnatione nō dei, sed hominum
 oportebit intelligi, quia deus per Apostolum suum
 & hic & alibi iubet nihilo minus tales nubere,
 sicut & melius est eas nubere q̄ vri. quam viduā
 illā, quas hic Apostolus reprehēdit, si quid vouerunt,
 inquis, in eo peccarunt, & in dei quoq; iudiciū
 inciderūt, quod temere vouerūt. Sed neque hæc
 satis firma esse credis, sed rursus mutas, ita paulo
 post scribens, Nam vt demus hic primam fidem,
 quam Apostolus querit̄ a quibusdā iunioribus
 irritam esse factā, de voto coelibatus intelligi
 debere, & iudiciū, quod tales incurrūt, esse
 cōdemnationem dei, tamen vniuersa doctrina &
 præceptio huius loci eo pertinet, vt qui ^{pag. 87.}
 Timō

DE COELIBATV

Timothei munus gerunt episcopi, & qui sunt curatores ecclesiarum, cauere modis omnibus & auertere studeant hunc tam grauem lapsum, hoc scandalum & exitium eorum, quod coelibatum temere suscipiunt, & praecipiant iuniores quidem viduas nubere, parere liberos, & quae sequuntur. quae eo certe pertinent, ut si prima fides de voto, & damnatio de gehenna intelligenda sint, dicamus moneri his Pauli verbis episcopos, ut prouideant, ne iuniores foeminae & mares in ecclesijs temere voueant, neue committant, cuius postea eos poeniteat, cum ruina & aliorum offensione. Tribus igitur modis vno in loco varias. Primum, fidem non de voto intelligi, sed de vniuersa in Christum religionem. Deinde, si de voto intelligatur, tamen in verbo, damnationem habentes, non iudicium dei et gehennam, sed damnationem iudiciumque hominum accipi oportere. Tertio, si vtrumque, nempe & fides de voto, & damnatio de gehenna intelligatur, tamen hoc dictum pertinere ad commonefaciendos episcopos, ne permittant mares & foeminas adolescentiores temere continentiam vouere, sed ad coniugia potius hortentur. Quasi vero coniugium sit deo gratius quam virginitas, aut vocationi diuinae per episcopos obrectandum sit, aut, ut semel dicant, haec solutio tua ad quaestionem nostram pertineat,

SACERDOTVM.

at, qua non, vtrum vouendum sit, nec ne, quæritur,
sed an votum cōtinentiæ factum nuncupatumq;
deo, seruandum sit. Quam multis possem repre-
hendere inanes flexus orationis tuæ, si ocium esset
mihi, aut si non potius incurrerent in ea ipsa, quæ
hactenus dicta a me scripturisq; confirmata sunt.
Sed videamus tamen Augustini sententiā, cuius
tu auctoritatem sine odio contemnere nō poteris,
quid ille sentiat contra te hoc in loco, & quomo-
do non hæc tantum Pauli, sed etiam illa Prophe-
tæ verba exponat, quibus spiritus sanctus iubet
nos vouere domino, & reddere, vouere, inquam,
non dona tantum, aut ieiunia, aut sacrificij immo-
lationem, sed virginitatem etiam & continentiam,
gratissimam deo victimam, qua de corporibus
nostris nihil gratius illi, neq; sanctius offerre pos-
sumus. Itaque pluribus verbis hunc locum exe-
quens, alterumq; de viduis ex Paulo inducens, ita
loquitur, Vouete, & reddite domino deo nostro.
Quisq; quod potest voueat, inq; & reddat. Ne vo-
ueatis, & non reddatis, sed quisque quod potest,
voueat & reddat. Non sitis pigri ad vouendum,
non enim viribus vestris implebitis. deficientis si
de vobis præsumitis: si autem de illo, cui vouetis,
vouete, securi reddetis. Deinde ait, vota quædam
omnium communia esse, vt credere in deum, spẽ-
T rare

Aug. in
Psal. 75.

DE COELIBATV

rare ab illo vitam æternam, non furtum, non ad
ulterium facere. quædam autem singulorum pro
pria, de quibus ita statuit, Sunt etiam, inquit, vo
ta quædam propria singulorum, alius vouet deo
castitatem coniugalem, vt præter vxorem su
am non nouerit aliam. Sic & foemina, vt præ
ter virum suum non nouerit alium. Alij etiam
vouent, etsi experti tale coniugium, vltra nihil ta
le pati, nihil tale concupiscere, aut sustinere, &
isti vouerunt aliquid maius, quam illi. Alij vir
ginitatem ipsam ab ineunte ætate vouent, vt ni
hil tale experiantur, quale illi experti sunt, & re
liquerunt. & isti vouerunt plurimum. Alij vo
uent domum suam esse hospitalem omnibus san
ctis adueniētibus. magnum votum vouent. Alius
vouet relinquere omnia sua distribuendo pauper
ribus, & ire in communem vitam, in societatem
sanctorum, magnum votum vouit. Vouete, &
reddite domino deo nostro. Quisque quod vo
uere voluerit, voueat. illud attendat, vt quod vo
uerit, reddat. Vnusquisq; deo quod vouet, si re
spicit retrorsum, malū est. Nescio quæ castimoni
alis nubere voluit. Quid voluit? qd & virgo qua
libet. qd voluit? quod & mater ipsius. Aliquid ma
li voluit? mali plane. quare? quia iam vouerat do
mino deo suo. Quid enim dixit de talibus aposto
lus

SACERDOTVM.

Ius Paulus, cum dicat viduas adolescentulas nubere, si velint: sed tamē ait beatiorē, si sic permanſerit, non tamen damnandam, si nubere voluerit. Quid autem ait de quibusdam, quæ vouerunt & non reddiderūt? Habentes, inquit, damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Quid est, primam fidem irritā fecerūt? Vouerunt, inquit, & non reddiderunt. Nemo ergo positus in monasterio frater dicat, Recedo de monasterio, neque enim soli qui sunt in monasterio, peruēturī sunt ad regnum cœlorum, & illi qui ibi non sunt, ad deum non pertinent. Respondetur ei, Sed illi non vouerunt, tu vouisisti, tu retro respexisti. De die iudicii cum dominus minaretur, quid ait? Memētote vxoris Loth. Omnibus dixit. Quid enim fecit vxor Loth? Liberata est a Sodomis, & in via posita retrorsum respexit. vbi respexit, ibi remansit. Et paulo post, Vidua, quæ iam sic permanere voluerat, voluit nubere. hoc voluit, quod licuit ei, quæ nupsit: sed illi non licuit, quæ de loco suo retrorsum respexit. Virgo est castimonialis iam dicata DEO. habebat & cætera, quæ vere ornant ipsam virginitatem, & cætera. & mox, Si antequam vouisset, nupsisset, non damnaretur. Deinde, Quæ autem respexerit ad nuptias, non quia voluit nubere, damnatur, sed quia non ante

Primā
fidem ir-
ritā fece-
runt.

T ij re

DE COELIBATV

recesserat, & sit vxor Loth respiciendo retrorsum.
Paulo post autem, iam quia ista tractauimus, forte
volebas vouere, & modo non vis vouere. Ergo
vouere volebas, & non reddere. Imo vtruncq; fac.
Vnum sit ex professione tua, alterum ex adiutorio
dei perficietur. Aspice eum, qui te ducit, & non re-
spicies retro, ynde te educit. qui te ducit, ante te am-
bulat, ynde te eduxit, post te est. Ama ducentem,
& non te damnabit retro respicientem. Vouete
& reddite domino deo nostro. Idem in Psalmum
LXXXIII. Vnusquisq; inquit, fratres charissimi,
de loco itineris sui, ad quem proficiendo peruenit,
& quem vouit deo, inde respicit retro, cum ipsum
dimiserit, verbi gratia, statuit castitatem coniuga-
lem seruare, inde enim incipit iustitia, recessit a for-
nicationibus, & ab illa illicita immunditia, quan-
do se ad fornicationes conuerterit, retro respexit.
Alius ex munere dei maius aliquid vouit. statuit
nec nuptias pati, qui non damnaretur, si vxorem
duxisset, post votum, quod deo promisit, si duxe-
rit, damnabitur: cum hoc faciat, quod ille, qui non
promiserat, tamen ille non damnatur, iste damna-
tur. quare? nisi quia respexit retro. Iam enim ille an-
te erat, iste autem illuc nondum peruenerat. Sic
virgo quæ si nuberet, non peccaret, sanctimonialis
si nupserit, Christi adultera reputabitur. res-
xit

SACERDOTVM.

xit enim retro de loco, quo accesserat. Quid Buccere: vtrum grauius testimonium, an sententias clariores desideras? Augustinus omnium veterum theologorum facile princeps, a quo episcopi omnes illius ætatis doctissimi sanctissimique viri, tanquam ab oraculo consilia petebant, qui inter lumina ecclesiæ velut clarissimum sidus tot seculis omnium catholicorum consensu fulget, is damnat tuam sententiam, meam confirmat, prorsusque ita sentit contra te, vt non reddendum modo hoc voti genus, sed etiam iubente deo suscipiendum esse censet, id quod tu negas, dum moram facis suscipiendo coelibatui, & hoc ipso coniugium castitati, liberorum procreationem virginitati anteponis. dissimulans quæ ex Esaia supra a me citata sunt, quantis præmijs ornentur eunuchi euangelici, quanta foelicitate solitudo eorum compensetur. Pauli vero sententia quam dilucida expositione aperiatur, vides. quanta commendetur autoritate scripturæ, quibus verbis illustretur. Quid est, inquit, primam fidem irritam fecerunt? Respondet, vouerunt & non reddiderunt. Et infert, Nemo ergo positus in monasterio frater dicat, Recedo de monasterio, & quæ sequuntur. De damnatione autem quid clarius dici potuit? De die iudicii, inquit, cum dominus minaretur, quid ait? Mementote vxor

T iij ris

DE COELIBATV

ris Loth. Omnibus hoc dixit, inquit. Et explanat, Quid enim fecit vxor Loth? Liberata est a Sodomis, & in via posita retrorsum respexit. vbi respexit, inquit, ibi remansit. Quid hic est, dies iudicij, Buccere? quid Sodomæ? quid in via esse, & respicere? quid ibidem remanere? Item de eo, qui vouit cœlibatum, nec damnaretur, si vxorem duxisset, Post votum, inquit, quod deo promissit, si duxerit, damnabitur. Et sanctimonialis, inquit, si nupserit, Christi adultera reputabitur. Vbi est igit solutio tua, quam trifariam variasti? Vtrum vna satis non erat? An quia ne vnam quidem habebas, cui recte crederes, idcirco tres proferendo, nullam ipse veram esse iudicasti? Nihil ergo profecisti in hoc triuio, sed hæres eodem in luto, in quo deprehensum te veritas ipsa defixit. Quid enim prodest tibi, quod aliam atque aliam interpretationem veritati obtendisti? cum frustra luctando integrum mihi locum reliqueris, nulla ex parte labefactatum oppugnatione tua, Augustini autem testimonio locupletissime confirmatum. Idem tibi accidit illo etiam in loco, quem contra infirmitatis querelam ex Paulo opposui, cui querenti responsum fuerit, Sufficit tibi gratia mea. Vbi tu gratiam, non pro auxilio, sed pro fauore duntaxat, interpretaris, his scilicet verbis, Sufficit tibi

Buce.
pag. 58

SACERDOTVM.

bi gratia mea, hoc est, inquis, satis sit tibi quod tibi faueo, & charum te habeo. Sed aliquanto post mutans, ita scribis, de eo scilicet, quem non vocatum ad coelibatum negas exaudiri, si contra tentationem deum inuocet, hoc modo, Huic quid putas aliud, inquis, dominum respōsurum esse, quam sufficit tibi gratia mea. quoniam & contrahenti tibi matrimonium, quod spiritus sanctus pronunciat melius esse quam vri, non deero, & meam in te virtutem, quanuis in humiliori vitæ conditione, efficaciorē & illustriorem reddam. In priori igitur loco gratiam pro fauore simpliciter, in posteriori pro auxilio diuino interpretaris, dum explanando inquis, Non deero tibi, & meam in te virtutem efficaciorē reddam. In quo illud absurdissimum est, primum, quod negas coelibem non vocatū ad continentiam exaudiri a domino, quasi qui vouit, iam vocatus non sit. Deinde, quod auxilium detractum coelibatui, matrimonio tribuis, quasi coniugibus, vt cōtineant, auxilio magis opus sit, quam cōtinentiam professis, aut quasi illi quam isti auxilio digniores sint, cum tñ omnibus dictum sit, Venite ad me oēs q̄ laboratis. & Petite, & accipietis. Verū mitto absurda. Hæc varietas Buccere, & inconstantia doctrinæ tuæ arguit, & facit obscuritatē, dum incertum relinquit, qd tandem verbo, gra

Pag. 59.

gra

DE COELIBATV

gratiæ, accipi velis, fauorem ne tantum, an etiam
 auxilium diuinum, id quod Paulum sensisse non
 solum res ipsa, sed etiam sequens clausula demon-
 strat, dum additur, Virtus enim in infirmitate per-
 ficitur, significans in imbecillitate nostra, si perse-
 ueremus, maiorem virtutem dei enitescere. Qua-
 ro igitur ex te, vtrum hanc vel illam interpretatio-
 nem ratam esse velis contra me? Si priorem dicis
 falsam esse negari non potest, cum ipse Paulus re-
 sponsum hoc sibi datum non de fauore tantum,
 sed de coelesti auxilio intellexerit, id quod verba
 ipsius ostendunt. Sin posteriorem: fateris idip-
 sum, quod ego sensi, nempe laborantibus sufficere
 diuinum præsidium, sitq; hoc ipso, vt sustinere vim
 Satanæ diuino præsidio, carnemq; vincere possi-
 mus. Quod si verum est, iacet tua assertio, qua ac-
 cusas legem coelibatus, negasq; ab omnibus, etiã si
 velint, continentiam præstari posse. Sed nega hoc
 sensisse Paulum. Neq; enim interest, neges, an de
 industria obscure loquaris. Nega, inquam, coeleste
 præsidium Paulo promissum fuisse, cum datum si-
 bi quereretur stimulus carnis, angelum Satanæ, a
 quo colaphizaretur. Quæram ex te, agnoscas ne
 Chrysostomi sententiam? implicatam verbis tuis
 in posteriore interpretatione tua, quam paulo an-
 te citauì, ad coarguendam inconstantiam oratio-
 nis

SACERDOTVM.

nis tuæ? Chrysostomi, inquam, quem tu citas contra me, non de gratia quidem promissa Paulo, sed de stimulo carnis & angelo Satanæ? de quibus nulla mihi tecum controuersia est. Siue enim hic malos homines intelligas, quasi Satanæ nuncios, q̄ colaphizarint Paulum, siue carnis tentationes, quas ipsas quoq̄ Satanæ summittit, ad rem nihil pertinet. Sed de gratiæ verbo hic tecum disputo. Hoc igit̃ dico a Chrysostomo non pro fauore dei tantum, beneuolentiæq̄, vt ita dicam, erga Paulum, sed pro auxilio etiam cœlesti, virtuteq̄ diuina accipi, qua aderat illi in tentationibus deus, qua meritem eius ad omnia perferenda confirmabat. Hac dico nobis opus esse, eandemque petentibus sine dubio a deo contingere, qua confirmati possimus non carnem modo atq̄ diabolum, sed etiam mortem ipsam vincere. Quæ cum ita sint, cur negas confirmari sententiam meam Pauli testimonio? imo cur euertere eandem, hancq̄ ipsam auctoritatem contra me facere scribis? An quia Paulum alio genere tentationis conflictatum fuisse Chrysostomus sentit, idcirco exemplum eius ad carnis infirmitatem accommodari non potest? & gratia dei adest ijs, qui vexant̃ a malis hominibus: ijs autem qui vruñ carnalibus desiderijs, contraq̄ vim Satanæ in se ipsis pugnant, non adest? Cur ergo

V gene

DE COELIBATV

generaliter loquitur Paulus: dum addit, Virtus enim in infirmitate perficitur. Quasi dicat, quanto infirmiores te sentis, tanto praesentius tibi addero, ut victis ab infirmitate tua quamlibet infestis hostibus, virtus in te mea perfectius elucescat. An hoc ad omnem infirmitatem non pertinet? & alijs ab imbecillitate sua laborantibus opitulatur dominus, alios negligit? Certe omne periculum intra nosmet ipsos est, siue extrinsecus vis inferat a malis hominibus, siue a Satana, qui nusquam quiescit, intus suscitetur. Sed redeo ad Augustinum. Ille censet fidem CHRISTO seruandam esse, & ni fiat, crimē committi damnable, quod adulterio peius esse iudicat. Idem sentit Ambrosius, quē supra citavi, qui lapsas virgines nō poena modo, sed etiam morte dignas esse pronunciat. Quia tu cum affleclis tuis: contra hos duos ne tutores veritatis, custodes pudicitiae, virginitatis propugnatores (ceteros enim omitto) contra hos duos, inquam, Ambrosium & Augustinum, duo lumina ecclesiae, interpretes scripturarum, pietatis omnis ac religionis assertores, nō dico pronunciare quicquam, sed vocem attollere, aut etiam consistere audebitis? Dic apud pios cordatosque homines, apud eos, qui nulla sectarum labe contracti sunt, plus tibi quam Augustino credendum esse, quem pater

tas

tas fore sensum audientium te: quantam non dico indignationem, sed execrationem omnium commouebis. Sed satis sit de voto ac coelibatu: quem locum tu cum verbosissime tractaueris, atque idcirco me quoque coegeris plura dicere quam volui; nondum tamen affecutus sum omnia, neque ad singula respondere potui, sed multa interim amputanda, multa prætereunda dissimulandaque mihi fuerunt, ut consulerem breuitati, & inter alias occupationes meas aliquando ad finem peruenirem. Illud Epilos tamen, in quo summa rei consistit, satis a me demonstratum esse confido, legem coelibatus impossibilem non esse, id quod tu negas, & in quo firmiter dogmatis tui constituis, sed præstari posse ab omnibus, qui velint, non humanis quidem viribus, sed diuino auxilio, quod vere persequenterque orantibus non defuturum esse deus ipse promiserit. Ex quibus sane illud effeci, votum neque impium, deoque ingratum esse, quo se sponte sua quis ad coelibatum adstringit, neque defendi aut excusari posse eos, qui cum legibus ecclesiæ eundem susceperint, aut deo vouerint continentiam, postea sera poenitentia mutati abijciant institutum, fidemque promissam violent. Inter hæc respondi cum maledictis, tum argumentis tuis, non serie quidem orationis tuæ, quæ in

V ij ima

DE COELIBATV SACERDOTVM.

immemsum perduxisset, si te sequi perrexissem, sed
vt se obtulit quodque, & ad refellendum opportu-
num visum fuit. In quo tamen illud semel in to-
tam causam professus sum, nullius me ordinis li-
centiam, vllorumue hominum genus in hac defen-
sione mea tueri velle, sed respondere duntaxat scri-
pto tuo, quod tu ita intentasti mihi, vt non solum
reprehenderis sententiam meam flagitatam abs-
te, nulloque odio tui ad te scriptam, sed accusaris
etiam grauitur eandem tanquam impiam, gratiae-
q; & voluntati hominum deditam, me autem ip-
sum ita tractaueris, vt contemnendum obiurgan-
dumq; aduersarium potius, quam reuincendum
tibi proposuisse videaris.

DE AVTHORI- TATE ECCLESIAE.

ENIO igitur ad quartum &
vltimum caput epistolae meae,
quod de authoritate ecclesie pri-
oribus tribus addideram, in quo
tu oppugnando cum maximam
partem libri tui consumpseris,
non videtur ad singula mihi, sed ad capita duntaxat
respon-